

esence, servas sin: konsistas en la florigado de la talentoj de la lernantoj, ĉu klereco, ĉu saĝeco, ĉu kompreno, praktikaj lertoj aŭ aliaj. Tio estas filozofia demando, ne pedagogia.

En Britio, surprize, ĉiu lernejo – des pli, altlernejoj – rajtas difini la propran filozofion, estas sufiĉe, ke ili sukcesu konvinki la inspektorojn ke ili provizas “bonan edukadon”. Kiel, diable, taksi la edukadon en tia situacio? Ĉu temas pri skribilo aŭ ŝraŭbilo?

Memoru ke oni inspektas la lernejojn jam dum 150 jaroj, do ne nova problemo. Pragmate, la solvo estis ke la celoj, la filozofio de la lernejo estas ja *aspekto* de la edukado, parto de *Strategia politiko kaj planado*.

Lernejo, kia ajn ĝia filozofio, devas konvinki la inspektorojn ke tiu filozofio, tiuj celoj, estas koheraj, klaraj, konsekvencaj – kaj akcepteblaj en libera, demokratia lando, kompreneble. Tiam oni taksas la edukadon – laŭ la modelo jam priskribita – *en la kunteksto de tiuj celoj*. Ŝajne, sukcesis; eĉ la plej ekstremaj, liberecaj lernejoj akceptas la taksadon. Necesas tamen, ke la inspektoroj ne apliku siajn proprajn antaŭjuĝojn!

Fine, mi diru, ke, kiam ni unue eldonis tiun modelon, tiun metodaron, multaj homoj kritikis kaj, dum du/tri jaroj, daŭris disputado, precipe en la universitatoj, kiuj opiniis sin preter ia taksado, krom de fra-ta universitato, same prestiĝa! Rezulte de tiuj diskutoj, oni iom modifis la modelon kaj metodaron. Ĝis hodiaŭ, tamen, do dum pli ol 15 jaroj, ili sufiĉe bone funkcias.

Adreso de la aŭtoro

David KELSEO
5, Craighenhill Rd.,
Kilncadzow
Carlisle
GB – ML8 4QT
BRITIO

<davidekelso@yahoo.co.uk>

Priaŭtora informo

La aŭtoro estas instruisto. Post 15-jara instruado kaj 10-jara direktorado li fariĝis lerneja inspektoro kaj fine ĉefinspektoro.

Pri la racio tiam kaj hodiaŭ

Franz-Georg RÖSSLER

Ne estis sonĝo. Post akra diskutado mia kontraŭulo subite ekkaptis min kaj perforte puŝis min kontraŭ apudan muron. "Nun vi estas premita kontraŭ la muro", li anhelis, kvankam ĉiam ankoraŭ daŭris lia premado, do mi daŭre estis premata surmure.

Certe vi divenas: Tia sceno nur povas okazi inter anoj de la racia internacia lingvo Esperanto. La roluloj estis la sensignifa raportanto unuaflanke, aliaflanke la Prezidanto de la Akademio de Esperanto. Kiel freŝa Esperantisto mi tiuĉitempe provis defendi la facilecon, senesceptecon, regulecon, raciecon de la lingvo kontraŭ la historiaj eraroj, la facilanimaj ŝanĝoj kaj la kapricaj inventoj de "plibonigantoj". Tiuj ja aperas strangaj almenaŭ en la okuloj de komencantaj adeptoj de la Lingvo internacia, sopirantaj malliaosan lingvon.

Agacis min jam frue la senhonesto rilato al Rikardo Ŝulco fare de influaj tavoloj Esperantistaj, kvankam tiu jenatempes preskaŭ sola sciis erudicie kaj konvinke elmontri la aŭtentan bazon de la lingvo. Precipe lia prezentado de la tempaj rilatoj donis klarecon. La esenca kerno de la tempostrukturo Esperanta nur povas esti tempisma. La aspektismaj elturniĝoj de *Waringhien* kun lia sistemo de daŭroj, rezultoj, senrezultoj ktp. neniu vere povas enkapigi. Paŭsante naci-lingvajn malkoherecojn, ĝi ne taŭgas en facila, unueca lingvo. Do, mi sentis min premata de mia Akademiestro en tiu ĉi momento, kvankam tiu parolis pri pasinta evento.

Pasis multa tempo. Kaj malgraŭ la fizika malĉeesto de Ŝulco la ĝenerala lingvouzo inter la Esperantistoj fariĝis pli racia. Ekzemple pli akceptiĝas virinaj nomoj je –ino, pli ofte estas postulata la uzo de Esperantigitaj propraj nomoj, pli konscie uziĝas la refleksivo; la kvanta komparo nun pli konvene esprimiĝas per "tiom", ja tempaj rilatoj nemalofte tempisme prezentiĝis kaj – kulmino! – oni parolas denove pri racio en nia planlingvo – nocio, per kiu oni tiam provis ridindigi, mortbati la anaron de la Analiza skolo.

Kaj iu el tiuj "oni" nun aperas – ni kredu aŭ ne – en la persono de la iama prezidanto de la Akademio, kiu intertempe, laŭ mia malkompleta percepto, nur elstaris per strangaj landnomaj reformoj kaj renverso de la Esperanta skribsistemo. Se mi ne estus kuŝinta dumleĝe de lia artikolo "Majuskloj aŭ minuskloj en etnomoj" en LA GAZETO n-ro 116, mi estus falinta pro ŝoko, kiam mi legis la nomon de la aŭtoro. Mi opiniis min en alia jarcento, legante: "Ni devas inteligente sekvi la Fundamenton, provante paraleligi ĝin al la ordonoj de la racio".

Jes, ja, fine ankaŭ tiu sinjoro iom komprenis la esencon de la lingvo Esperanto. Sed kiom da luktoj, kvereloj, insultoj, agacoj, kalumnioj okazis intertempe. Kia malŝparo da tempo! Kiom da energio perdiĝis ĉe ĉiu unuopa Esperantisto pro malobeo al la racio kaj strangaj interpretadoj de la Fundamento! Mi mem bedaŭras, ĥoleras, ke mi perdis tiom da tempo pro lingvaj demandoj. La vivo vere ne estas malkompliĝa. Sed tiaj luktoj pri laŭdire racia lingvo? Eksteraj homoj tion ne eltenus. Prave.

Ne pli da tempoperdo. Al sinjoro Albaŭlto mi nur povas rekomendi la samon. Se li kaj aliaj "spertuloj" estus fakte legintaj la Ŝulcan verkaron, tiam ili ne farus ree kaj ree la samajn esplorojn – kun, finfine – Ŝulcaj rezultoj! Ili ne plu devus analizi la Fundamenton kaj pripensi "idealajn regulojn". Pri la nuna problemo de *Albault*, Rikardo Ŝulco tiam nur citis Zamenhofon: "La radikoj restu senŝanĝaj". Kaj sufiĉe. Nenecesa tiu tuta artikolo Albaŭlta.

Nenecesaĵoj mia kaj pliaj replikoj. Ni Esperantistoj uzu, disvastigu Esperanton laŭ la gvidaj intencoj de ĝia aŭtoro. Kaj tiuj gvidaj intencoj estis kaj estos – se fakte iam la homaro akceptu neŭtralan internacian lingvon – facileco, unueco kaj racieco. Nur tiam nia lingvo restos por la estonteco de la vera "*Homo sapiens*" necesa, inda, viva kiel iam la ĝangale kreskintaj etnolingvoj.

Adreso de la aŭtoro

Franz-Georg RÖSSLER

Am Mönchsbusch 6

DE – 67373 Dudenhofen / GERMANIO

<rozsas@web.de>

Priaŭtoro informo

Muzikinstruisto, komponisto, pentristo, Esperantisto.

Kunekzisto de formalismo kaj mensismo/realismo en la genera gramatiko de Chomsky: Kaŭzanto de teoriaj debatoj

Hiroshi NAGATA

Resumo

Rilate al la naturo de sia genera gramatiko *Chomsky* ŝanĝiĝis de formalismo al mensismo/realismo. Li difinis de tiam la celobjekton de la genera gramatiko tiamaniere, ke ĝi koncernas la mensan realecon de lingvoparolanto. Kontraste al la ŝanĝo, li tamen daŭre observis formalismon kiam li analizis la sintaksajn strukturojn de frazoj. Tiu ĉi artikolo argumentas, ke la kunekzisto de tiuj du filozofiaj tezoj kaŭzis kaj kaŭzas inter diversfakaj esploristoj grandajn debatojn en tri esplorniveletoj, nome: Kio konsistigas lingvoscion? Kiamaniere ĝi estas akirita? Kiel ĝi estas aktuale uzata? La kunekzisto formas ĝuste la fonton, kiu rifuzas empirian falsadon de lia genera gramatiko.

Enkonduko

Diskutante denaskismon pri lingvoakiro de *Chomsky* ("Ĉomsko" en la sekva teksto konforme al Esperanta ortografio, escepte dum referencado), ni konkludis (*Nagata* 2005a), ke la Ĉomska denaskismo devenis de lia egaligo de la genera gramatiko kun la lingvoscio kiu, li asertas, estas posedata de lingvoparolantoj. Tiu ĉi konkludo baziĝis antaŭ ĉio sur la fakto, ke Ĉomsko ŝanĝis sian filozofian tezon de formalismo al mensismo/realismo ĉirkaŭ la fino de la 1950-aj jaroj. En tiu analizo, ni interpretis, same kiel multaj fakuloj koncernaj, ke ekde tiam Ĉomsko ne plu estas formalisto sed mensisto/realisto. Tamen tiu ĉi konkludo ŝajnas ne adekvata. Pli precize, kvankam unuflanke Ĉomsko estas efektive mensisto/realisto, li aliflanke estas plenplena formalisto. Li neniom forlasis la formalismon. Ĝi ankoraŭ vivas senŝanĝe ekde la komenco ĝis la nuna tempo, firme kunligite kun lia metodologio analizi sintaksajn strukturojn de frazoj.